УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 5. мај 2018.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ **Фикција и истина у Бањановом *Ходочасниковом путовању***, кандидаткиње **Драгице Мирковић**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1) Датум и орган који је именовао комисију:

7. март 2018, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду

2) Састав комисије:

1. др Зоран Пауновић, редовни професор за за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2006), Филолошки факултет у Београду;
2. др Александра Јовановић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2017), Филолошки факултет у Београду;
3. др Милица Спремић Кончар, доцент за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2013), Филолошки факултет у Београду.

2. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Драгица Мирковић рођена је 22.09.1977. године у Сиску, Хрватска. Дипломирала је 2010. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на смеру за англистику, а звање мастер професор језика и књижевности стекла је 2011. године на Филолошком факултету у Београду, одбранивши мастер рад под називом: „Путовање као алегорија живота у *Ходочасниковом путовању* Џона Бањана“. Докторске академске студије је уписала 2015. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду .

Од јануара 2012. године запослена је на радном месту стручне сараднице за енглески језик, а од јуна 2016. на радном месту наставнице енглеског језика у Београдској пословној школи, високој школи струковних студија.

Ангажована је као један од сарадника на превођењу текста Монографије 1956–2014 БПШ–ВШСС у Београдској пословној школи. Учествовала је на три међународне и две домаће научне конференције од 2015. са два објављена рада и два која су тренутно на рецензији. Ужа поља научног истраживања Драгице Мирковић су: енглеска књижевност, енглески језик, методика наставе и језик у образовању.

3. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. „*Употреба родно равноправних назива занимањау енглеском језику струке у Србији*“, Вранић, И., Дишевић, М., Мирковић, Д. DOI: 10.15308/Synthesis-2015-744-747. 2015.

2. „*Ходочасниково путовање* Џона Бањана: форма у служби суштине“, прегледни рад, 821.111.09, зборник радова Филум, година VIII, књига 2. Крагујевац. 2017.

4. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биобиблиографију кандидата, Комисија је закључила да кандидаткиња Драгица Мирковић испуњава услове за израду дисертације.

5. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета, Одсек за англистику. Библиографија проф. Зорана Пауновића, поред осталог, обухвата и следеће радове

1. Džejms Džojs, *Uliks* (prevod, komentari i pogovor), prvo izdanje CID, Podgorica, 2001; drugo izdanje Geopoetika, Beograd, 2003.
2. *Istorija, fikcija, mit (Eseji o angloameričkoj književnosti)*, Geopoetika, Beograd, 2006, 215 str
3.*Gutači blede vatre* (*Američki roman Vladimira Nabokova*) Prosveta, Beograd, 1997, 400 str.
4.Coping with 9/11: History in the Making in Don DeLillo’s and Paul

Auster's Fiction", *History, Politis, Identity: Reading Literature in the Changing* World (Marija Knežević i Aleksandra Batrićević-Nikčević, ur.), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2008, str. 151-168.
5."Objava broja 9/11", poglavlje u knjizi *Šta čini dobru knjigu*, prir. Svetlana Gavrilović, Narodna biblioteka Srbije, 2008, str. 155-174.

Комисија сматра да проф. др Зоран Пауновић испуњава све услове за ментора докторске дисертације Драгице Мирковић.

6. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1) Оцена формулације назива тезе (наслова):

Комисија закључује да је радни назив тезе „Фикција и истина у Бањановом *Ходочасниковом путовању*" прикладан, и да добро репрезентује суштину предложеног истраживања.

2) Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет научног истраживања је посматрање Бањанове алегорије кроз призму односа фикције и истине коју је теорија књижевности изградила покушавајући да пронађе одговор на питање да ли се књижевности уопште може приписати категорија истинитости, показавши да књижевно дело јесте способно да досегне до истина те да је у томе сродно филозофији, науци и религији.

Начин на који су језик, друштво и идентитет појединца у директној међузависности вековима је осликаван у књижевним делима, а *Ходочасниково путовање* је један од изузетних примера те повратне спреге. Успех првог дела *Ходочасниковог путовања*, објављеног 1678. године, у коме *Христијан* оставља своју породицу и креће на пут покајања, навео је Бањана да 1684. године објави и други део у коме Христијанова жена и деца полазе за њим. Тематска окосница *Ходочасниковог путовања* је путовање путника које је Бањан сместио на *Краљев Пут*; од *Града Пропасти* преко мочваре *Малодушја*, *Брда Тешкоћа*, *Долине Сенке Смрти*, *Вашара Таштине* и потом преко *Реке Воде Живота* до *Небеског Града*, где на крају породица бива уједињена. На овом путу изазова и борби помоћ долази од *Јеванђелисте*, *Тумача*, *Верујућег*, *Надајућег*, *Милосрђа*, *господина Великог Срца*, а кушње пак од *Тврдоглавог*, *Светског Мудријаша*, *Лакомог, Себичњака*, *Аполиона* итд. Међутим, теолошка окосница *Ходочасниковог путовања* није мдетафизичка већ је практичне природе јер је Бањан причу покајања представио кроз личне борбе главних ликова, напредовање према циљу кроз савладавање унутрашњих борби, разних околности и сукоба са људима, чиме је у *Ходочасниково путовање* уткао универзални реализам. *Христијан* је човек који је поверовао у Јеванђеље и вером

кренуо према обећањима, али је уједно представник сваког човека, а његово путовање је алегорија самог живота која је омогућила поистовећивање многих генерација са јунацима ове алегорије до данашњих дана, чему сведочи и најновији превод на српски из 2013.

На књижевној сцени на којој су доминирала имена Шекспира, Милтона и Драјдена, Бањан је оставио изузетан траг међу бројним пуританским списима, а *Ходочасниково путовање* сматра се једним од најпознатијих пуританских дела реформације, што му је осигурало место у канону енглеске књижевности. Иако је Бањан ово дело писао заправо да би и на тај начин проповедао, за разлику од Драјдена и Милтона који су се такође бавили религијским темама, Бањанов адут био је језик радника седамнаестог века јер је његова намера била да се обраћа свим људима, а његов успех спрега је друштево-историјског тренутка. Бањан је ово дело изнедрио у тренутку када усред политичких и верских превирања у Енглеској настаје незамислив преопкрет, Република (*Commonwealth*), након чега, у периоду рестаурације, Бањан због својих верских уверења проводи доста година у затвору где је и написао *Ходочасниково путовање* и аутобиографију *Милост која је обасула највећег грешника*. Низ репресивних мера које су уследиле у периоду рестаурације биле су узрок Бањанових личних борби и кризе вере због којих је Бањан своје трпљење у затвору видео као део мучеништва. Као резултат тих борби настала је алегорија саткана од реализма свакодневнице и хришћанских веровања, која није познавала границе региона, деноминација ни полова. Иако су је генерацијама једни читали као истину, а други као фикцију, чињеница је да су људи са различитих континената у протагонистима приче видели живот, што је привукло реку читалаца, уписавши *Ходочасниково путовање* у књижевну историју, стога је предмет овог истраживања релевантан и актуелан.

3) Библиографија прелиминарних истраживања:

Кандидаткиња је приложила опсежну прелиминарну библиографију, коју чини 89 јединица. Навешћемо један део те библиографије:

1. Абот, П. Х. *Увод у теорију прозе*.Службени гласник. Београд. 2009.
2. Alter, R. and Kermode, F. (eds.) *The Literary Guide to the Bible.* The Belknap Press of Harvard University Press. Massachusetts.1987.
3. Alter, R. *The art of biblical narrative*. Basic Books. New York. 1981.
4. Augustine, St. *The Confessions of St. Augustine*. Pusey, E. B. ed. Floating Press. 1921
5. Bauman, R., & Briggs, C. L. *Voices of Modernity: Language ideologies and the politics of inequality*. Cambridge University Press. 2003.

6. Bautch, R. J. and Racine, J.F. (eds.) *Beauty and the Bible: toward a hermeneutics of biblical aesthetics*. vol. 73. Society of Biblical Literature Atlanta. 2013.
7. Bertsch, J. *Storytelling in the Works of Bunyan, Grimmelshausen, Defoe, and Schnabel.* Camden House. 2004.
8. Cressy, D. *Literacy and the Social Order, Reading and Writing in Tudor and Stuart England.* Cambridge University Press. 1980.
9. Crystal, D. *The King James Bible and the English Language*. Oxford University Press. 2010.
10. Crystal, D. *Language and Religion*. In: Sheppard, Lancelot (Ed.): Twentieth century Catholicism. Hawthorn Books, 11-28. New York. 1966.
11. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language.* Cambridge University Press. 1997.
12. Cuddon, J. A. *Dictionary of Literary Terms*. Andre Deutsch Limited. New York. 1979.
13. Daiches, D. A Critical History of English Literature: From the Beginnings to Milton, v. 1. Mandarin. 1994.
14. Daiches, D. A Critical History of English Literature: from the Restoration to the Present Day, v. 2. Martin Secker and Warburg ltd. 1996.
15. Darquennes, J. & Vandenbussche, W. *Language and Religion as a Sociolinguistic field of study*, pp. 1-11. Language and Religion. Sociolinguistica, 25, International Yearbook of European Sociolinguistics. De Gruyter. 2011.
16. Davies, M. *Graceful Reading, Theology and Narrative in the Works of John Bunyan*. Oxford University Press. 2002.
17. Dawson, D. *Allegorical Intratextuality in Bunyan and Winstanley*. The Journal of Religion, vol.70, no. 2, pp. 189-212. The University of Chicago Press. 1990.
18. Dunan-Page, A. ed. *The Cambridge Companion to Bunyan*. Cambridge University Press. 2010.
19. Edwards, J. *Language and Identity: Key Topics in Sociolinguistics*. Cambridge University Press. 2009.
20. Feoude, J.A. *Bunyan*. Macmillan and co.London.1880.
21. Fiddes, P. S. *Seeing the World and Knowing God: Hebrew Wisdom and Christian Doctrine in a Late-Modern Context.* Oxford University Press. 2013.
22. Филиповић, Ј. *Моћ речи. Огледи из критичке социолонгвистике*. Задужбина Андрејевић. Београд. 2009.
23. Frei, H. W. *The „Literal Reading“of Biblical narrative in the Christian Tradition: Does it Stretch or Will it Break?* pp. 36-77. in The Bible and the Narrative Tradition. Oxford University Press. 1991.
24. Gulya, J. *Enlightenment allegory: Adapting the Allegorical Form in British Literature from 1660 to 1750.* Ph. D. diss. New Brunswick, The State University of New Jersey. 2016.

25. Greaves, R. *John Bunyan and English Nonconformity*. Hambledon Continuum. 2003.
26. Haigh, C. *The Plain Man's Pathways to Heaven, Kinds of Christianity in Post-Reformation England, 1570-1640.* Oxford University Press. 2007.
27. Hancock, M. *Bunyan's Narrative Artistry in Pilgrim's Progress, second part*. MA thesis. University of Alberta. 1988.

28. Machosky, B. *Trope and Truth in Pilgrim's Progress*. Studies in English Literature, 1500-1900, Vol. 47, No. 1, The English Renaissance. Rice University. Houston. 2007.
29. Manlove, C. N. *Literature and Reality, 1600–1800*. Palgrave Macmillan. Springer. 1978.
30. Manlove, C.N. *The Image of Journey in Pilgrim's Progress: Narrative versus Allegory*. The Journal of Narrative Technique, vol.10,no.1,pp.16-38. 1980.
31. M. van Os and Schutte, G.J. (eds.) *Bunyan in England and Abroad*. VU University Press. Amsterdam.1990.
32. Morden, P. *John Bunyan, The People's Pilgrim*. CWR. Waverley Abbey House, UK. 2013.
33. Newey, V. ed, *Pilgrim's Progress: A Critical and Historical Views*. Liverpool University. 1980.
34. Norton, D. *A History of the English Bible as Literature.* Cambridge University Press. 2004.
35. Pastoor, C & Johnson, G. K. *The A to Z of the Puritans*. Vol. 89. Scarecrow Press. 2009.
36. Peel, B. *Three Centuties of John Bunyan: The Progress of a Pilgrim.* Edmonton. Bruce Peel Special Collections Library. 1989.
37. Pepys, S. *The Diary of Samuel Pepys.* Le Gallienne, R. ed. The Modern library. New York. 2003.
38. Pipkins, T.A. *„Seek ye out of the book of the Lord, and read": The Revolution in Reading the Scripture in Seventeen-Century England.* Ph.D.diss., Case Western Reserve University. 2004.
39. Prickett, P. *Words and The Word: Language, Poetics and Biblical Interpretation.* Cambridge University Press. 1988.
40. Quantin, J. L. *The Church of England and Christian antiquity: the construction of a confessional identity in the 17th century*. Oxford University Press on Demand. 2009.
41. Sawyer, J. F. A. , Simpson, J. M. Y. and Asher R. E. *Concise Encyclopedia of Language and Religion.* Elsevier. 2001.
42. Schaff, P. *PNF1-02. St. Augustine's City of God and Christian Doctrine*. CCEL. 1890.
43. Schellenberg, B.A. *Sociability and the Sequel: Rewriting Hero and Journey in the Pilgrim's Progress, Part II.* Studies in the Novel 23:3 (Fall 1991): 312-324.

44. Schmidt, M. *The Novel, A Biography*. Belknap Press. 2014.
45. Seerveld, *Truth Matters: Knowledge, Politics, Ethics, Religion*. McGill-Queen's University Press. London. 2013.
46. Sharrock, R. *John Bunyan*. Hutchinson House. London.1954.
47. Shepherd, M. B. *The textual world of the Bible*. Studies in biblical literature. Gossai, H. (ed.). vol. 156. Peter Lang publishing, Inc., New York. 2013.
48. Sills, A. *Mr. Bunyan's Neighborhood and the Geography of Dissent. ELH*, Vol. 70, No. 1 (Spring, 2003), pp. 67-87.

4) Циљеви истраживања, план рада, методе и очекивани резултати

Како су Бањанове персонификације постале конкретне и препознатљиве, не само као алегоријске фигуре већ и као представници људи и ситуација које свакодневно сусрећемо кроз живот? Питање о томе да ли карактери могу бити стварни усмерава нас на размишљање где заправо постоје карактери, у реалном, емпиријском или фикционалном свету приче, у главама писаца или читалаца док читају? Проблем сложености и променљивости људи у стварном свету изнедрио је низ *типова* који се појављују у свим врстама наратива у разним културама и субкултурама: преверант, поштењачина, слабић, бунтовник, сироче итд. Иако применом типова долази до „упрошћавања“ па чак и етикетирања, немогуће је одредити или описати нечији карактер не ослањајући се на типове. Теорија књижевности истиче значај наратива који омогућава да спознамо себе као активне личности које постоје у времену. С обзиром да су наше идеје о храбрости и кукавичлуку, поштењу и лицимерју, правди, доброти и праведности, део нашег друштвеног бића, преносимо их у наративе који „традиционално пружају потврду друштвеним вредностима“ служећи као „индекс историјске и друштвене промене“ . Очигледно да је Бањан разумео важност преношења поруке не само познатим језиком већ и познатом симболиком и аналогијама свог времена, те је библијске приче, које такође своје актере смештају у контекст њиховог времена и окружења, на тај начин и представљао. Стога се очекује да ће анализа Бањанове алегорије у оквирима ових релација потврдити поменуте хипотезе.

Очекује се да ће посматрање Бањанове алегорије очима нових књижевних теорија расветлити нове димензије ове алегорије, написане не само старим језиком већ и из угла човека чији је свет био веома различит од онога у којем живи данашњи читалац, и могуће изнова доказати заједничку нит старог и новог односно прошлог и будућег. За очекивати је да ће приказ шта је истина, а шта фикција из Бањановог угла, такође расветлити нове димензије у очима модерног читаоца како то често бива кад се повежу перцепције прошлости са спознајама новог доба. Истина је да је књига необразованог котлокрпе преведена на око стошездесет светских језика добила статус претече романа у енглеској књижевости те се и данас чита.

У делу теоријског оквира дисертације биће представљене теорије истине и књижевне теорије о истини у књижевности којима ће бити дефинисани појмови истине и фикције. Појам истине додатно ће бити анализиран у оквиру религијске

истине. Друштвено–историјски контекст у чијим оквирима Бањан долази на позорницу 17. века биће осликан са циљем представљања писца и његовог дела. Након тога, приступиће се анализи првог и другог дела *Ходочасниковог путовања* на темељу закључака донесених у претходним поглављима повезивањем кључних делова алегорије са сврхом разматрања симболике кроз призму истине и фикције. У првом делу дисертације ће преовладавати аналитички метод истраживања, а у другом синтетички.

5) Закључак

На основу наведених података о кандидаткињи, Комисија закључује да је Драгица Мирковић подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија закључује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области англофоне књижевности.

На основу наведених података о ментору, Комисија закључује да је др Зоран Пауновић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње **Драгице Мирковић** и предложене теме докторске дисертације **Фикција и истина у Бањановом *Ходочасниковом путовању***, а да се за ментора именује др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета у Београду.

др Зоран Пауновић, ред. проф.

др Александра Јовановић, ред. проф.

др Милица Спремић Кончар, доцент